

Vse spise, v oeno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Francišanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamnne novice vseh vrst je plačati po 2 Din od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. čk. ur. 11.197.

Škandalozno postopanje pri penzioniranju.

Penzionirani učitelji ostanejo po več mesecev brez plače.

Pred nami leži uradna rešitev prošnje, ki jo je vložila učiteljica za upokoje. Rešitev je tak kuriozum poslovanja sv. Birokracija, da tudi ob očitku, da »kršimo uradno tajnost«, ne moremo preiti prilike, ki se nudi, da bi ne objavili tega slučaja v našem glasilu v vednost in opozorilo vsem tovarišem (icam), ki prosijo za upokoje, da si že vnaprej izračunajo vse posledice, ki jih zadenejo, kadar stopajo v »zaslužni pokoj«. Pripominjamo, da je bila prošnja, na katero se nanaša rešitev, vložena in opremljena z vsemi prilogi v zmislu pravilnika ministrstva prosvete z dne 6. novembra 1922, št. 399 »Urad. lista« IV. in v zmislu odloka ministrstva prosvete z dne 14. decembra 1922, S. N. br. 20.455.

Upokojitveni dekret se glasi (izpuščamo le osebne navedbe in navedbe odloka): »Višji šolski svet vas obvešča, da vas je gospod minister prosvete z odlokom... na osnovi člena 33. zakona o narodnih šolah... na lastno prošnjo upokoji. — Zaradi tega vas višji šolski svet razrešuje učiteljske službe z dnem... in vam obenem ustavlja s tem dnem aktivne službene prejemke. — Priloge Vaše prošnje se vam v prigrupu vračajo. — Kolek za rešitev je vplačan in se nahaja mičen na prošnji. — Predsednik:....«

Listini pa je priloženo naslednje naročilo: »Naslov (t. j. okrajni šolski svet) naj pozove..., da predloži dve enako se glaseči kolekovanji prošnji (na prošnji in prilogah, ki so tudi proste koleke, je navesti, da so za ureditev penzije potrebne priloge pri Ministrstvu prosvete), naslovljeni na Ministrstvo prosvete, odelene za osnovno nastavo v Beogradu, za ureditev penzije in otvoritev kredita pri finančni delegaciji v Ljubljani. — Prošnji je priložiti: 1. Original in po okrajnem šolskem svetu uradno overovljen prepis odloka, s katerim je bila razrešena služba in do katerega dne ji je izplačana učiteljska plača. 2. Original in uradno overovljen prepis odloka o letih učiteljske službe in višini plače na dan upokojitve. — Ker utegne trajati do končne ureditve in nakazila penzije delj časa, more upokojenka zaprositi ministrstvo prosvete s posebno kolkovano prošnjo za nakazilo akontacije v zmislu člena 131. zakona o glavnem

drž. računovodstvu. — V tej prošnji mora navesti: 1. Ime in priimek, značaj in službeni kraj. 2. Kdaj in s katerim odlokom je bila upokojena (datum in številko odloka ministrstva). 3. Kdaj je bila razrešena učiteljske dolžnosti (datum odloka višjega šolskega sveta). 4. Do kdaj je prejela aktivitetne službene prejemke. 5. Koliko let je bila v učiteljski službi. 6. Kolika je njena poslednja letna plača in kolike so dnevnice. — Prošnja je vložiti uradnim putem. V prošnji navedene podatke mora potrditi okrajni šolski svet.«

V podrobnosti tega odloka se ne spuščamo, ker je jasen dovolj; posebej pa je treba podčrtati odstavke: »Ker utegne trajati do končne ureditve in nakazila penzije delj časa, more upokojenka zaprositi... s posebno kolkovano prošnjo...« kar se pravi, da ima pravico, prositi za neko milost, ki se ji lahko dovoli ali pa tudi ne.

Iz vsega tega postopanja pa je razvidno, da je sv. Birokracij prav široko sedel za mizo in čaka, da se mu vnovič nameče v usta papirja, papirja, papirja... Pri tem pa niti ne zapazi, da je gorenja rešitev v protislovju z zgoraj omenjenim pravilnikom ministrstva prosvete, ki pravi v tč. 2: »Finansijski referent dotičnog odeljenja Ministrstva Prosvete dostavlja molbu (za penzijo namreč) sa svima prilozima Statističkom Odseku Ministrstva Prosvete, da dokumenta sravnja sa službenim listom moliočevim, ne tačne navode proverji i službenim putem dovede u red, zatraži nova potrebna dokumenta i, kad vse te podatke proverji i utvrdi, overi prepise dokumenata, te originale vraća molioču, a na osnovu dokumentovanih podataka uz prilog prepisa svija dokumenta izrađuje rešenje o stavljanju molioča u pensiju za potpis Ministra Prosvete ili njegova ovlašćena organa. — Original rešenja priključuje se aktima za Glavnu Kontrolu, a na njegovu osnovu izdaje se raspis za moliočevo rešenje od aktivne službe i uverenje za molioča: o priznatim godinama službe uračunljive za pensiju, o poslednjoj plati, v svoti pensije koja mu pripada i danu razrešenja od aktivne dužnosti po članu 117. odnosno 119. To uverenje ima da potpiše Ministar Prosvete kao nadležan ili njegov ovlašćeni organ i izda molioču,

a prepisom tog uverenja ima se izvestiti Glavna Kontrola po šablonu G. Kontrole.« In v tč. 4: »Glavna Kontrola pregleda na osnovu čl. 95. svoga zakona vsa akta i stavlja svoje pripedbe, ako ih ima, ako ne, za tom napomenom vraća akta Ministru Prosvete, te na osnovu svega finansijski referent dotičnog odeljenja Ministrstva Prosvete izrađuje nalog za Ministra Finansija (za Generalnu Direkciju Državnog Računovodstva) s molbom, da se otvori kredit i otpočne isplačivanje penzije. To pismo potpisuje Ministar Prosvete odnosno njegov ovlašćeni organ kao naredbodavac prvog stepena, a uz pismo se prilažu sva akta, koja onda ustaju u arhivi Ministrstva Finansija.« — (Glej »Služb. Nov.« št. 257. iz 1. 1922.). — Po tem besedilu bi pravdanski človek sklepai na avtomatično nakazilo penzijskih prejemkov ob istočasni ustavitvi aktivnih. Pa sv. Birokracij ima — svojo glavo...

Ob tej prilici nam prihaja na misel star tovariš tam nekje iz kočevskih hribov, ki se je lani obračal na naše zastopnike v Beograd, naj vendar izposlujejo po večih mesecih vštete let in nakazilo njegovih penzijskih prejemkov. Spisa takrat v Beogradu ni bilo najti; našel ga je letos po večtedenskem iskanju bivši ministrski inspektor gospod F. V. ter ga rešil; upokojenec pa je bil takrat že nad leto dni mrtev. »Tako se je tedaj rešil spis sam?« smo omenili ob priliki gospoda V. »Ne, nam odvrne ta,« začeti je z novim postopanjem, ker je dotičnik zapustil vdovo in otroke. — Tako je: dotičnik je moral nad leto dni čakati, da je umrl brez nakazila pokojnine, in še nad leto dni so morali čakati njegovi preostali, da so izvedeli, naj začno iznova prositi za pokojnino po ranjem! Ali je sedaj ta zadeva rešena ali še ne, ne vemo. Takrat smo menili, da je to posamezen žalosten slučaj; iz gorenje rešitve pa je razvidno, da hočejo postati te razmere redne, zato menimo, da je prav, ako opozorimo vse tovariše, ki prosijo za upokoje, naj si pred tem izračunajo, koliko časa morajo štediti, da si prihranijo toliko, da žive ob teh prihrankih kot zasebniki vsaj do tedaj, ko se jim reši njihova kolekovana prošnja za »nakazilo akontacije«, in da jih ne bo konec vsega hudega do tedaj, ko se jim nakažejo penzijski prejemki, kajti to »utegne trajati delj časa«.

Prav resno pa merodajnim krogom to-le:

1. UJU naj pouči državno upravo o nezmisljenem in škodljivem njenem birokratizmu ter stori vse korake, da se to postopanje jenja;

2. državna uprava naj preudari, ali ne bo morala ob takim poslovanju za vsakega reduciranega uradnika, ki že danes ječi pod tem neznosnim »sporim« uradovanjem, nastaviti najmanj deset novih, da se lahko zadovolji in nasiti sv. Birokracij;

3. oboje pa v premišljevanje in postopanje učiteljem — narodnim poslancem, ki sodelujejo na notranji ureditvi države.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

— Pravno in gmotno izenačenje ljudskošolskih učiteljev novih pokrajin v Italiji. »Gazzetta Ufficiale« od 25. okt. je objavila kr. odlok od 7. oktobra 1923, št. 2186 o pravnem in gmotnem izenačenju ljudskošolskih učiteljev novih pokrajin. Člen 1. tega odloka pravi, da bodo veljali v bodoče za ljudskošolske učitelje novih pokrajin vsi zakoni in pravilniki, ki se nanašajo na pravni in gmotni položaj učiteljev v starih pokrajinah, ter da obenem prenehajo veljati vsi dosedanj tozadevni zakoni in predpisi. — Člen 2. določa, da zadostuje zrelostno izpričevalo, izdano po predpisih prejšnje vladavine, le za začasno namestitve. — Člen 3. pravi, da je izpričevalo o usposobljenju, zadobljeno po predpisih bivše vladavine, enakovredno usposobljenju za pouk po predpisih veljavnih v kraljestvu. V svrhu odmere plače se smatrajo učitelji, ki so dosegli dve leti po izpitu zrelosti, izpričevalo o usposobljenju po avstrijskih predpisih kakor da so začeli službo kot redni učitelji. — Člen 7. določa, da so učitelji, ki so italijanski državljani in imajo kakovost rednih učiteljev na šolah novih pokrajin, definitivno potrjeni v službi, razen ako izda pristojna šolska oblast v teku šestih mesecev od vstopa v veljavo tega odloka ukrep nasproten tej določbi. (Ta določba pa je res imenitna. V isti sapi ko odlok definitivno potrjuje učitelje novih pokrajin, izroča njihovo usodo v roke krajevnih oblastev in seveda tudi raznih brigadirjev, specializistov itd. K tem se zopet potrjuje sistem, po katerem so višja oblastva in včasih celo osrednja vlada navadni skromni izvršilni organi krajevnih

LISTEK.

„Dante“.

(Dr. Alojzij Res.)

Nov svet idej ruši temelje današnje človeške družbe, ki je po svetovni vojni razgalila vso gnolobo naše preteklosti in civilizacije ter z brezsrčno kretnjo vrgla krinko raz obraz in pokazala vso nagoto nasladi in enodnevne užitku vdanega človeštva.

Iz tega kaosa izteza odurne kremplje človeška beštija, ki ne pozna več vesti, ne ceni več duha, in cinično zasramuje vsak ideal, ki se ne ujema z njenim mišljenjem in stremljenjem po popolnem izžitju. Pravica ne odločuje, meri in odmerja jo sila pesti in teža denarja.

Človek je zatajil vse, kar je človeškega v njem, ljubezen je prodal za trenutek čutne strasti in pohlepa, da v naslednjem hipu iznova izda, kar je božjega v njem. Živimo iz dneva v dan, iz noči v noč, brez cilja, z eno edino željo, ki gori v naših očeh, ki žge v naši krvi: »Živi in uživaj!«

Besedam, ki smo prej izražali ž njimi naše najsvetejše: poštenje, ljubezen, usmiljenje, iskrenost, vest — smo danes vili novo vsebino, preoceniili smo vse vrednote in človeka je sram, če mu reče kdo, da je poštenjak...

Kje smo? Kam gre naša pot? Ali dravimo v popolno propast ali smo že na pragu dobe, ki bo po neizmernem trplje-

nju nedolžnih spočela in porodila novega človeka? — — —

In v ta naš tragični čas je zasijal Dantejev spomin. Spomin človeka — umetnika, ki se dviga kot titan preko šesterih stoletij in nam govori o prečudnem svetu, davno pozabljenem, iznova zaželenem. — — — Iz te dobe je vstal velik misli in besede, podal sintezo celega veka in pokazal človeštvu rešilno pot v nove svetove ljubezni ter osebne in kolektivne svobode.

To so besede urednika Dantejeve knjige, ki je elegantna po vnanji opremi in polna po vsebini, deljena v sledeča poglavja:

Alojzij Res: Ob šeststoletnici; Gaetano Salvemini: Dante in politične borbe za njegove dobe; T. Gallarati Scotti: Novo življenje; Guido Mazzoni: »Dolce stil nuovo«; E. G. Parodi: La Divina Commedia — pojem osebne svobode in XXVII. spev Vic; Benedetto Croce: Značaj in enotnost Dantejeve poezije; Aleš Ušeničnik: Dante in filozofija; Jože Debevec: Dante v slovanskih prevodih; Oton Župančič: Pekla peti spev; Josip Puntar: Dante in problem Prešernove »Nove pisarije«; Vojeslav Molè: Dante in poljska romantika; Milko Kos: Dantejevi sledovi med Jugoslavlani; Vittorio Rossi: Dante, pesnik naroda in človeštva; France Stelè: K našim slikam; Alojzij Res: Malo bibliografije.

Oprema razkošna, okrog 300 strani velike četrtnice in 11 umetniških prilog. Knjigo, na katero smemo biti Slovenci ponosni, je okrasil Tone Kralj.

Nekaj k pouku srbohrvaščine.

V »Učit. Tov.« je zagovarjal g. Jerderlinič svojo »Drugo čitanko« zelo mirno, preudarno. Njegovi premisi, da sta slovenščina in srbohrvaščina en jezik in dve narečji, menda nihče ne bo ugovarjal — kali?

Kako lahko sem razumel srbohrvaške pisatelje še kot gimnazijec! Ta lahкота mi je utrdila misel o skupnosti obeh narečij.

Koncem lanskega šolskega leta smo dobili prijazno povabilo, naj sestavimo razredniki podrobne učne načrte. Pa smo jih!

Pred sestavo takega načrta sem se vprašal glede srbohrvaščine: Kakšno načelo naj me vodi? Kaj hočem doseči? — Odgovor ni bil težak: Velja načelo skupnosti spričo primeroma malih diferenc med obema narečjima. (Saj se razlikujejo mnoga druga narečja enega in tistega jezika še bolj in jih pisatelji tudi rabijo!) Ker so razlike malenkostne, bom rabil — v glavnem! — pri pouku čitanko pa besednjak — tako pač, kakor sem se sam naučil nekaj.

Kaj pa hočem doseči? Čim več potrebnega znanja, v teh par urah. Učenci iz predmeta ne bodo delali izpita, tudi ne bomo iz njih ustvarjali filologov! Predvsem hočem še: dokazati jim, da je to lahak predmet in da se ga je možno naučiti toliko kolikor ga bodo rabili, bodisi kot vojak ali v mnogobrojnih rudnikih ali kot uradniki itd., vzbuditi v njih veselje do lepe knjige in s tem pospešiti bratsko vzajemnost. — Sigurno pa je, da jim s pustimi vezbenicami ubijam veselje! — Komodno je sicer imeti vse kar na krožniku, čemu pa potem še izobrazba samega sebe. Učitelj bo potem le še avtomat, ki bo znal za silo čitati. In nivo?

Če koga še zanima, kako učim — v V. razredu! — ta predmet, naslednje: akcentu, kot eni izmed bistvenih diferenc, polagam največjo pazljivost pri čitanju (in govorjenju brez knjige); neznane besede in rekla zapišemo; zatem odgovarjajo na vprašanja, ki jih dosedaj še stavim sam; pripovedovanje brez vprašanj; no, nazadnje še nekaj slovnice, n. pr. vokativ, akuzativ, perfekt, kakšen aorist. Vedno v stavkih! — Po možnosti bodo pozneje učenci sami stavili vprašanja na podlagi čtiva, nazadnje pa prosta. Spisje prav tako!

G. Jerderliniču — neznancu — pa gre zahvala, da smo dobili za višje organizirane osnovne šole novo čitanko, ki jo bodo rabile znabiti tudi srednje. Ali naj ostanemo vedno na enem mestu!?

Ernest Šušteršič.